

Selectief droogzetten werkt op bedrijven waar randvoorwaarden goed zijn en infectiedruk laag

Tankcelgetal onder de 150.000

Selectief droogzetten gaat niet altijd goed, zo leert de recente ervaring. Onder druk van de wetgeving gaan veel veehouders aan de slag, waarbij een aantal dieren juist mastitis krijgt. 'Dan ben je nog meer antibiotica kwijt', signaleert dierenarts Peter de Leeuw. De Universiteit Gent adviseert selectief droogzetten bij een tankmelkcelgetal onder de 150.000 cellen per milliliter.

tekst **Alice Booij**

Het antibioticagebruik moet naar beneden, in gezonde uiers mag geen droogzetter, want preventief antibioticagebruik is wettelijk verboden. Er is genoeg aanleiding voor melkveehouders om koeien selectief droog te zetten en dat is het laatste jaar dan ook op grote schaal gebeurd.

Echter, met wisselend succes. Koeien die met mastitis uit de droogstand komen, zorgen voor frustratie, hoge kosten en juist meer antibioticagebruik. Dierenarts Peter de Leeuw van dierenartspraktijk De Lekstreek in Giessenburg ervaart het in zijn praktijk. 'Selectief droogzetten is voor een aantal bedrijven te kort

door de bocht. Koeien komen met mastitis uit de droogstand, met als gevolg meer antibioticagebruik om de uier weer gezond te maken.'

De dierenarts vindt de problemen moeilijk te verteren. 'Ons werk is er juist om gezondheidsproblemen te voorkomen, maar de stap is voor veel bedrijven te groot.' Door ervaring wijs geworden geeft hij aan dat de algehele uiergezondheid op het bedrijf goed moet zijn om succesvol selectief te kunnen droogzetten. 'Geen overbezetting in de stal, een goede hygiëne bij de droge koeien en een melkproductie bij droogzetten van minder dan twaalf liter.' Hij hanteert inmiddels het advies van de Universiteit Gent (zie kader) van een tankmelkcelgetal onder de 150.000 cellen per milliliter. 'Dat zijn bedrijven waar de besmettingsdruk laag is.'

De Leeuw benadrukt achter het doel te staan om antibiotica op bedrijven te helpen verminderen. 'Maar ik vraag me toch af welk effect het verlagen van het antibioticagebruik bij melkkoeien heeft op de resistentieontwikkeling in ziekenhuizen.'

Om toch te streven naar minder antibioticagebruik, focust De Leeuw zich bij de bedrijven ondertussen op het verbeteren van de omstandigheden. 'Zodat het risico op mastitis na selectief droogzetten sterk vermindert. Ik zie dat melkveebedrijven managementaanpassingen, zoals in hygiëne en voeding, versneld in gang

Voorwaarden voor selectief droogzetten

Voorwaarden voor selectief droogzetten zonder een substantieel verhoogd risico op (sub)klinische mastitis (bron: Universiteit Gent) zijn:

- Het gemiddelde tankmelkcelgetal op het bedrijf is lager dan 150.000 cellen per milliliter. Op een bedrijf met een hoger tankmelkcelgetal zijn de infectiedruk en het risico op nieuwe infecties te hoog.
- De koe heeft in de lactatie geen klinische uierontsteking gehad.

- In de laatste drie mpr's voor droogzetten komt het celgetal van een vaars niet boven de 150.000 en bij een koe niet boven de 100.000 cellen per milliliter.
- De spenen van de koe worden beschermd met een inwendige speenafsluiter, die hygiënisch is ingebracht.
- De droge koe is gehuisvest in een droge, schone en comfortabele omgeving.

zetten en nog meer aandacht voor uiergezondheid krijgen.'

Meer dan alleen teatsealer

Melkveehouder Henk Scheper uit Fluitenberg heeft de afgelopen twee jaar 66 procent van zijn 90 melkkoeien alleen maar 'geseald'. 'In die twee jaar kwamen er vier koeien met een hoger celgetal uit de droogstand. Slechts twee koeien zijn opgeruimd vanwege een te hoog celgetal', vertelt de veehouder, die een dierdagdosering scoort van 2,67. 'Het geometrisch tankmelkcelgetal is 70.000 cellen per milliliter. Alle koeien onder de 100.000 cellen per milliliter krijgen bij het droogzetten alleen een teatsealer.' Scheper signaleert sepsis bij collega's rondom selectief droogzetten. 'Ik denk dat er besef moet komen dat de randvoorwaarden rondom selectief droogzetten goed moeten zijn. Alleen met een teatsealer red je het niet, alles eromheen moet ook goed zijn. Je moet het eerst op bedrijfsniveau voor elkaar hebben', aldus de winnaar van de CRV-Duurzaamheidstrofee van 2008. Hij doelt op de juiste voeding ('voor een hoge weerstand'), het beste ligbed ('in zand, daar groeit niets op') en hygiënisch melken. 'Melken met handschoenen, schoonmaken met desinfecterende doekjes, het zijn allemaal kleine stukjes van een puzzel die in elkaar moet passen om de omstandigheden rond uiergezondheid te verbeteren. Het resultaat is amper besmettingsdruk

in de stal en dan kun je met een gerust hart selectief droogzetten.'

En er is nog meer mogelijk, verwacht Scheper. 'Je moet altijd kritisch op jezelf en je bedrijf zijn. Waar kan het beter? En dan niet naar een ander wijzen als het niet goed gaat.' De veehouder wil zelf zijn droogstand nog verbeteren. 'Ik wil alle dieren vanaf een half jaar oud in het zand hebben, ook de droge koeien. Ik denk dat we dan praktisch mastitisvrij zijn en het percentage koeien dat zonder antibiotica droog kan, nog hoger is.'

Altijd risico op mastitis

Christian Scherpenzeel, uiergezondheidsdierenarts bij GD, kent de problemen. 'Het onderzoek dat we uitgevoerd hebben rondom selectief droogzetten, heeft ook inzichtelijk gemaakt dat er bij selectief droogzetten altijd een risico op mastitis is. Zelfs wanneer je de adviezen strak opvolgt, heb je nog kans op een mastitisgeval.'

De proef leverde het advies op om koeien met een celgetal onder de 50.000 cellen per milliliter en vaarzen onder de 150.000 cellen per milliliter op de laatste mpr droog te zetten zonder antibiotica. 'Het heet niet voor niets selectief droogzetten. Het gaat erom welke selectie je maakt. Het betekent dus niet structureel het hele koppel niet meer behandelen of van een koe een paar kwartieren wel en niet behandelen. Als één kwartier is aangedaan met een infectie, lopen die ande-

re drie ook een hoger risico', geeft hij aan.

Selectief droogzetten blijft natuurlijk maatwerk per bedrijf, geeft Scherpenzeel aan. Hij plaatst ook kanttekeningen bij de grens van 150.000 cellen per milliliter als tankmelkcelgetal. 'Je kunt net een paar "miljonairs" hebben, zodat je hoger zit, terwijl de veestapel verder wel een goede uiergezondheid heeft. Het tankcelgetal is een prachtig dashboard, maar niet waterdicht, het is een te grove zeef.'

De 'gouden' standaard is eigenlijk bij alle kwartieren bacteriologisch onderzoek doen en afstemmen of zo'n koe wel of niet behandeld moet worden met antibiotica in de droogstand. 'Ik weet dat dit geen werkbaar situatie is, dus zullen veehouders op hun eigen bedrijf een inschatting moeten maken van de uiergezondheid', aldus Scherpenzeel. 'Doe dit met een dierenarts die als uiergezondheidscoach kan meedenken. Met een vierweekse mpr met individueel celgetalonderzoek en regelmatig tankmelkonderzoek naar de meest voorkomende ziekteverwekkers zorg je ervoor dat je kort op de bal zit. Als je daarnaast de individuele dieren in beeld hebt, maak je je selectie.' Daarnaast blijft het cruciaal te streven naar optimalisatie van de bedrijfsvoering. 'Zorg voor een optimaal klimaat, voeding die voor weerstand zorgt en een goede huisvesting. Daar valt nog veel te winnen.'

